

Dina Riegerová: I za plotem je náš svět. Případová studie Okrašlovacího spolku v Jílovém u Prahy.

Posudek vedoucího diplomové práce

Předmětem diplomní práce Diny Riegerové je fenomén okrašlovacích spolků. Konkrétně otázka vzájemného vztahu historických spolků 2. poloviny 19. a prvních desetiletí 20. století a spolků zakládaných po roce 1989. Jako modelový příklad autorka zvolila okrašlovací spolek v Jílovém u Prahy, jehož první etapa existence je vymezena roky 1892 – 1951, znovu byl spolek založen v roce 1999 a existuje dodnes.

V Úvodu (s. 9 – 10) autorka specifikuje smysl a cíle práce. Především se chce zabývat vztahem historického a současného okrašlovacího spolku v Jílovém a na tomto případě chce sledovat i obecnější problém historické podmíněnosti současného vztahu člověka k životnímu prostředí. V následující Teoretické části (11 – 46) se autorka zabývá nejprve problematikou vývoje vnímání přírodního prostředí („krás krajiny“) od středověku až do moderní doby (11 – 16). Následuje text věnovaný vývoji okrašlovacích spolků a dalších forem péče o krajinu, resp. vývoji vztahu člověka k životnímu prostředí v posledních stoletích (16 – 43). V závěru teoretické části předznamenává autorka část empirickou stručnou úvahou nad pojmy tradice a vztah k místu (44 – 46). Empirická část (47 – 82) je opět členěna do několika částí. Po úvodním představení městečka Jílové (47 – 49) se autorka věnuje metodice případové studie, zejména metodě řízených polostrukturovaných rozhovorů (49 – 53). Následuje stručný text o historickém spolku (53 – 57) a obsáhlá charakteristika současného spolku (57 – 75), zakončená shrnujícími kapitolami 3.8. – jak vnímá současný spolek obyvatelstvo Jílového (75 – 78) a kapitolou 3.9 porovnávající dílčí charakteristiky spolku historického a současného (78 – 82). V obsáhlém Závěru (83 – 88) potom autorka shrnuje veškeré poznatky.

Po textové části následuje soupis použité literatury a pramenů (89 – 99) a zcela na závěr Přílohy. Příloha 1. Bloky okruhů otázek. Kvalitativní výzkum (98 – 99), Příloha 2. Přepsané rozhovory se členy OS v Jílovém u Prahy (100 – 194), Příloha 3. Ukázka dotazníkového šetření (195 – 196), Příloha 4. Mapa Jílového u Prahy – Jílovské vyhlídky (197) a Příloha 5. Fotodokumentace (198 – 200, 4 fotografie).

Téma historické podmíněnosti současných aktivit na poli péče o životní prostředí není nové. Velmi frekventované bylo zejména v 80. a 90. letech 20. století i prvních rocích 21. století, kdy péči o životní prostředí byla přičítána určitá exkluzivita, resp. zájem o environmentální problematiku byl chápán jako specifická odnož protikomunistického odboje. Historické exkurzy (zejména z pera V. Cílka, J. Blažka, M. Lapky, M. Gootlieba, H. Librové aj.) oprašovaly rétoriku obrozenecké idealizaci venkova. Adorace malého a středního rolníka společně s katolickou ideologií odkazovala (záměrně či nechtěně?) na tradici Republikánské strany zemědělského a maloroľnického lidu, resp. České/Československé strany agrární. Spontánní ekologická hnutí i Strana zelených se hlásí k tradici levicových hnutí 60. let 20. století. Zelený čtyřlístek, logo Strany zelených však návaznost na agrární stranu nezapře. Po dvou desetiletích zmatených diletantských výkladů historie i účelových historických dezinterpretací je čas na seriózní kulturně historické studie z oboru environmentální problematiky.

Diplomní práce D. Riegerové představuje v tomto ohledu velmi zajímavou a cennou sociálně historickou sondou z periferie environmentálních hnutí. Především z polostruturovaných rozhovorů se čtenář dozvídá, že hlavním záměrem současného okrašlovacího spolku je vytvářet hlubokou a uvědomělou vazbu občanů k jejich bydlišti (62). Aktivní členové zdůrazňují, že jejich základní motivací, je na prvním místě „něco dělat“, fyzicky pracovat, vylepšovat/zkrášlovat svoje prostředí (63). Starostka města spatřuje v aktivitách spolku mimo jiné pragmaticky ulehčení práce městského úřadu (68). Ohlas činnosti spolku u ostatních obyvatel města není valný. Členům spolku to však nevadí, spíše naopak jim tento postoj vyhovuje (69 – 70). Při hájení zájmů životního prostředí někdy hájí i svoje zájmy soukromé (71). Pozoruhodný je postřeh předsedy spolku, když upozorňuje, že místní obyvatelé jsou podstatně více zaujati celosvětovými problémy ochrany přírody a životního prostředí, než stavem téhož ve svém bydlišti (72-73).

Zajímavá zjištění přinesl výzkum D. Riegerové při sledování historické podmíněnosti spolku původního a současného. O aktivitách původního spolku současní členové mnoho nevědí. Velmi důležitý pro současný spolek je však do značné míry idealizovaný historický mýtus, jak o původním spolku Jílovském, tak o obecně o okrašlovacích spolcích 2. poloviny 19. a prvních desetiletích 20. století. Významné je zjištění, že současní členové si spojují historický spolek pouze s obdobím 1. republiky a (záměrně nebo podvědomě?) proto i na historický spolek přesouvají idealizovaný mýtus Masarykovské Československé republiky. Zjednodušeně řečeno, historický spolek je pro současné členy mravním vzorem. Deklarace návaznosti na historický spolek, včetně přijetí poněkud archaického názvu je pro současné členy od počátku velmi důležitým prvkem vlastní identity (64, 78 – 79).

Kromě výše uvedených kladů však nelze v předložené práci pominout i sporné aspekty. S ohledem na deklarované cíle práce je patrná jistá nevyrovnanost intenzity studia dílčích aspektů sledované problematiky. Kvalitě práce by nepochybně prospěl větší důraz na studium historického spolku (studium spolkových kronik, studium městské kroniky, studium místního historického tisku apod.) V diplomní práci je historická realita zredukována na idealizovaný historický mýtus tradovaný současnými členy. Práci by rovněž prospělo důkladnější promyšlení struktury textu. Především kapitoly 2.2. a 2.3. poznamenalo místy poněkud chaotické přeskakování mezi historií a současností. Zcela samostatný problém pak představuje zvolený literární styl. Zjevná vysoká míra zaujetí studovanou problematikou je chvályhodná. V důsledku nedostatečného badatelského odstupu od předmětu studia však autorka pojala text jako nadšený esej, místy až subjektivní emocionální výpověď o svých sympatiích k jílovskému spolku a k ochraně životního prostředí obecně. Bohatší mohl být také obrazový doprovod dokumentující aktivity jak spolku historického, tak současného.

I přes výše uvedené výhrady hodnotím práci jako zdařilou, přínosnou a originální. Navrhuji bodové ohodnocení 15 – 16, tj. na rozhraní známek velmi dobře a výborně. Diplomní práci Diny Riegerové doporučuji k obhajobě.